

Rare tijden

de
RARETIJDEN-
courant

Speciale editie
december 2021

Topoverleg in het Raretijden-kabinet

In de aanloop van de klimaatop in Glasgow bouwde Green Office Gent een Raretijdenkabinet, waar delegaties van belangrijke beslissings- en adviesorganen van de UGent konden discussiëren over de betekenis van de hoogdringendheid van de klimaatproblematiek, maar ook over hun eigen verantwoordelijkheden.

Voor een universiteit komen de conclusies uit het nieuwe klimaatrapport van het VN-klimaatpanel IPCC niet als een verrassing. Ook de bevinding dat "we nu echt moeten gaan handelen, gezien de urgentie" werd al in september 2020 bevestigd door de Raad van Bestuur.

Maar betekent die urgentie niet dat er crisisberaad nodig is? Dat alle beleidsorganen, raden en commissies moeten nadenken over de uitdagingen, nieuwe voorwaarden en noodzakelijke transitie die zich op korte termijn opdringen?

Met het Raretijdenkabinet gaven we de aanzet: 10 raden en commissies vergaderden over de betekenis van de hoogdringendheid van de klimaatproblematiek, over eigen verantwoordelijkheden en deze van hun commissie of raad, over welke koerswijziging nodig is en waar te beginnen, over welke punten dringend op de agenda moeten komen, ...

Tijdens die vergaderingen werden een aantal 'open stoelen' ingenomen door studenten, experts, leden van de denktank Transitie UGent en activisten. Op die manier willen we de crisis op vlak van klimaat, biodiversiteit, milieu, ... veel sterker laten doorwegen in de strategie van de UGent.

UGent geeft concrete invulling aan klimaatplan

De UGent schaaft zich achter de EU-ambitie om klimaatneutraal te zijn tegen 2050 en maakt dit traject voor de komende 10 jaar concreet met een Klimaatplan.

Op 11 september 2020 greep de Raad van Bestuur de vraag om de klimaatnoodtoestand uit te roepen aan om de hoogdringendheid van de klimaatproblematiek te erkennen en hiernaar te handelen met bijkomende concrete en effectieve maatregelen. Ze ging akkoord om alle relevante beleidsplannen af te stemmen op de klimaatdoelstellingen en het geheel te bundelen in een klimaatplan met korte-, middellange- en langetermijnbeleidsdoelstellingen, waarvan de realisatie tussentijds wordt gemonitord.

Het klimaatplan behandelt drie grote aspecten: **klimaatmitigatie, klimaatadaptatie** en **circulaire economie**.

Met mitigatie concentreren we ons op manieren om de netto uitstoot van broeikasgassen te reduceren, voornamelijk door sterk in te grijpen op ons energieverbruik, het inzetten op hernieuwbare energie en het reduceren van vliegtuigreizen en het autogebruik. Dit werd al concreetiseerd in een energietransitieplan en een transitieplan duurzaam reizen. Het transitieplan voor woonwerkverkeer en dienstverplaatsingen is in opmaak.

Met adaptie werken we aan aanpassingen aan de gevolgen van klimaatverandering (bijv. hevige regenval, meer

hittegolven en langere periodes van droogte). De UGent heeft intussen een biodiversiteitsplan en het transitieplan circulair waterbeheer.

Omdat onze consumptie- en productiepatronen ook een grote invloed hebben op de CO₂-uitstoot maken we werk van circulaire economie. Hiervoor is er al een transitieplan faire en circulaire ICT en ook het transitieplan circulair waterbeheer valt hieronder. Nu wordt werk gemaakt van transitieplannen rond afvalarme en circulaire resto's, cafetaria's, laboratoria,...

Het klimaatplan beoogt dus meer dan enkel een CO₂-reductie. Zo zorgt het biodiversiteitsplan voor actie op vlak van klimaatadaptatie, maar moet het actieplan ook het biodiversiteitsverlies aanpakken. Het bedrijfsvervoerplan streeft dan weer naar minder auto's op fossiele brandstof, maar moet ook leiden tot beter bereikbare campussen en leefbare steden. De focus in het klimaatplan op CO₂-reductie is noodzakelijk, maar mogen we dus niet loskoppelen van het bredere duurzaamheidsbeleid aan UGent dat tweejaarlijks wordt opgevolgd met een Duurzaamheidsverslag.

Geïnteresseerd in het klimaatplan, de afzonderlijke transitieplannen en de voortgang? Neem een kijkje op www.ugent.be/duurzaam > klimaatplan UGent

Sturend leiderschap voor de versnelling

Verslag **Raretijdenkabinet Raad Van Bestuur**

Net zoals bij de vorige publicaties van het IPCC dwingt het nieuwe klimaatrapport iedereen om na te denken over hoe we kunnen bijdragen in de strijd tegen klimaatopwarming. Ook de UGent dus. In het Raretijdenkabinet reflecteerden de leden van de Raad van Bestuur over de vraag hoe we als instelling tegenover deze uitdagingen staan. Waar ligt onze verantwoordelijkheid en komen we hier voldoende aan tegemoet? En vooral: kunnen we nog sneller vooruit in ons klimaatsengagement?

De UGent in de strijd tegen klimaatopwarming: een zware verantwoordelijkheid

Het Raretijdenkabinet was het erover eens: de UGent draagt een grote verantwoordelijkheid in de strijd tegen klimaatopwarming, vooral omdat wij als universiteit een belangrijke maatschappelijke functie vervullen. Het is niet enkel onze taak om onze eigen werking zo klimaat-neutraal mogelijk te laten verlopen, we beschikken ook over de kracht om studenten te laten bijleren over duurzaamheid in hun opleiding, kennis die ze later kunnen meenemen naar het werkveld. Onderzoekers aan de UGent werken daarnaast op verschillende manieren aan klimaatuitdagingen, zowel op technologisch vlak als in de bredere zin. Hier kunnen we in de toekomst nog meer op inzetten.

Duurzaamheid is daarnaast ook één van de kernwaarden van de universiteit. “Duurzaamheid” mag hier in de brede zin geïnterpreteerd worden: de denkoefening rond versterken van ecologische duurzaamheid mag er niet voor zorgen dat we de sociale pijler uit het oog verliezen. De twee moeten hand in hand gaan, maar de controverse rond de bouw van nieuwe studentenhomes in het bos aan de Sterre toonde helaas aan dat dit niet altijd vanzelfsprekend is.

Meesurfen op de golf of nieuwe golven creëren?

“De UGent is een voorloper op vlak van duurzaamheid en daar mogen we trots op zijn”, klonk het meermaals tijdens het gesprek. Op veel vlakken zijn er al belangrijke stappen gezet, en het ‘laaghangend fruit’ lijkt soms al weggeplukt. Nu is het tijd om nieuwe grote hordes te overwinnen en na te denken over hoe we de grote uitdagingen aan kunnen gaan. Voor sommige zaken zullen we kunnen meesurfen op enkele maatschappelijke ontwikkelingen: bijv. het stijgend aantal videoconferenties, frequenter digitaal lesgeven, nieuwe technologische ontwikkelingen, ... Sommige stappen zullen heel wat moeite kosten, zoals bijvoorbeeld de uitvoering en verdere uitwerking van het energiebeleidsplan en de renovaties aan het patriomonium.

“Om die rol van ‘voorloper’ te kunnen behouden, zullen we dus enkele serieuze maar belangrijke sprongen voorwaarts moeten maken, zonder onze corebusiness uit het oog te verliezen.”

Om die rol van ‘voorloper’ te kunnen behouden, zullen we dus enkele serieuze maar belangrijke sprongen voorwaarts moeten maken, zonder onze corebusiness uit het oog te verliezen. Misschien kunnen we voor deze uitdagingen bijleren van andere onderwijsinstellingen, net zoals wij voor andere universiteiten een voorbeeld vormden op vlak van Fossil Divestment?

Het klimaatplan: hoe gaan we van plan naar uitvoering?

De UGent volgt de ambitie van de EU om klimaatneutraal te zijn tegen 2050 en werkt aan een klimaatplan om deze doelstellingen concreet te maken. De uitdaging zit erin om dit plan daadwerkelijk uit te voeren en voldoende de vinger aan de pols te houden. Hoe zorgen we ervoor dat er geen spagaat ontstaat tussen woord en daad? Misschien moet er een klimaatcommissie met UGent-experts opgericht worden, belast met de opvolging van de transitieplannen?

Het klimaatplan mag ook niet ophouden bij enkele specifieke targets: elke beslissing van de Raad Van Bestuur moet getoetst worden aan het klimaatplan. Ook in andere organen zou deze denkoefening moeten plaatsvinden. Enkel zo zorgen we ervoor dat duurzaamheid echt geïnternaliseerd wordt.

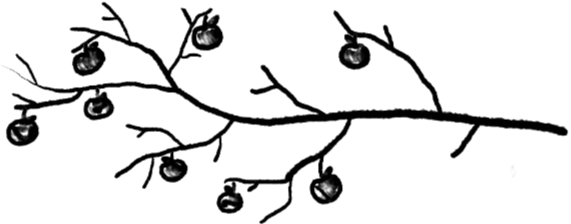
Communicatie – een heikel punt?

Dat de UGent al heel wat stappen heeft gezet, is niet altijd goed bekend. Veel studenten en medewerkers lijken nog niet goed op de hoogte van welke maatregelen genomen worden en welke projecten en initiatieven al lopende zijn. Misschien kan het qua communicatie dan beter? We moeten er blijven voor zorgen dat het helder is waar de UGent mee bezig is, met oog voor de uitdagingen en mijlpalen. Mogelijks is een bredere communicatie één van de sleutels voor het creëren van een groter draagvlak?

“Wie willen we zijn als UGent: diegenen die wachten op draagvlak of diegenen die draagvlak creëren?”

Iedereen mee?

De zoektocht naar dat draagvlak blijkt ook een interessant discussiepunt. Wanneer een nieuwe duurzame maatregel wordt genomen, wordt steeds nagedacht over hoe we zoveel mogelijk mensen ‘mee in het verhaal’ krijgen. Maar soms is dat moeilijk, zoals de lauwe reacties op de duurzamere spaghetti aantoonde. Is er wel genoeg draagvlak voor sturende duurzaamheidsmaatregelen? Moeten we afwachtend zijn met verandering, tot we zeker zijn geen tegenkanting te hebben? Of is het tijd voor doortastende besluitvorming en actie, om zo de laatste twijfelaars te overtuigen? Wie willen we zijn als UGent: diegenen die wachten op draagvlak of diegenen die draagvlak creëren?

Duurzaamheid integreren in infrastructuurplannen

Verslag **Raretijdenkabinet Bouwcommissie**

De Bouwcommissie geeft advies over het meerjarig investeringsplan, gebruik van eigendommen, bouwprojecten en budgettering. Terwijl het investeringsplan de budgetten jaren op voorhand vastlegt, evolueren beleidsprincipes qua duurzaamheid aan een razend tempo. In het Raretijdenkabinet werd gezocht naar manieren om hiermee om te gaan.

Van ad hoc-oplossingen naar een globale en langetermijnvisie

Het investeringsbeleid van de UGent mist een duidelijk en concreet kader. Door een vooraf vastgelegd projectbudget, door een heel sterke betrokkenheid van de gebruikers die hun eigen belangen verdedigen en hun toekomstige noden vaak heel riant inschatten, landen we vaak met veel maatwerk en met een consensus waarmee iedereen ‘een beetje’ tevreden is. Bovendien zoeken we vaak oplossingen voor heel concrete problemen, waardoor er geen ruimte is om zaken te overdenken: moeten dezelfde faciliteiten opnieuw één op één ondergebracht worden in het nieuwe project of kan het beter?

Nochtans is de wil er en zijn er al heel wat duurzame beleidsprincipes vastgelegd, zoals ‘UGent verbeeldt 2050’, het duurzaam oppervlaktebeleid, het transitieplan energie 2020-2030, het biodiversiteitsplan, het bedrijfsvervoerplan, ... Maar er ontbreekt nog een concreet masterplan, één overkoepelend voor de UGent en één per campus, dat als leidraad kan dienen voor elk project dat voor de Bouwcommissie verschijnt.

“Waarom gebruiken we onze eigen bouwprojecten niet om wetenschappelijk onderzoek te voeren over disciplines heen, of om onderzoek in praktijk om te zetten?”

Dit zou voor vakgroepen op voorhand duidelijk maken welke verwachtingen ze mogen koesteren, maar ook welke beperkingen er gelden. Voor de Bouwcommissie zal het aftoetsen van de projecten aan het concreet masterplan de zekerheid geven dat elke stap die gezet wordt, evolueert in de richting van de visie ‘UGent verbeeldt 2050’.

Toetsingskader

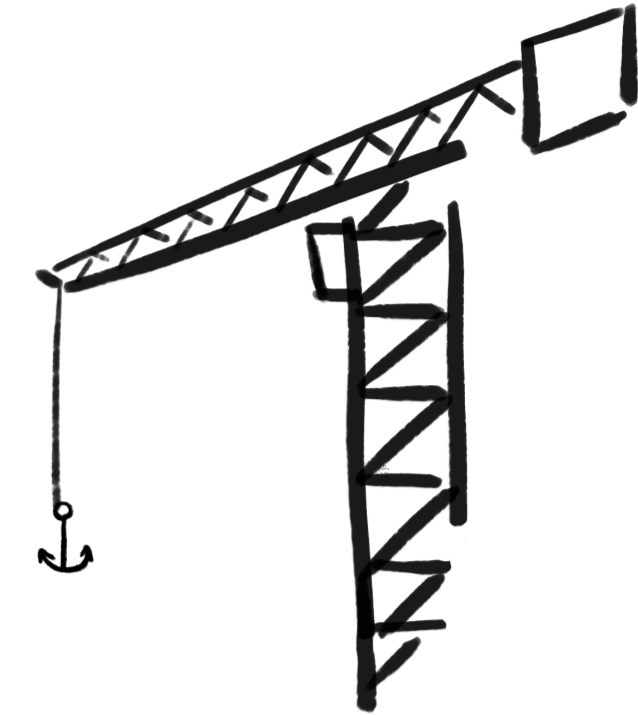
Niet alleen zou elk project moeten passen binnen de langetermijnvisie, maar bijkomend zou elk project moeten voldoen aan een eenvoudig toetsingskader. Dit kader legt alle duurzaamheidsprincipes vast waaraan gebouwen moeten voldoen. De Bouwcommissie zou themavergaderingen kunnen organiseren om te beslissen welke punten in het toetsingskader moeten opgenomen worden.

Extra investeringsmiddelen

“Het is steeds moeilijker om een evenwicht te vinden tussen het respect voor het beschikbare budget en de overtuiging om duurzaam te bouwen en te renoveren.” Nieuwe beleidsprincipes vereisen vaak extra investeringsmiddelen, en dit moet zichtbaar gemaakt worden. Maar dit betekent niet dat we de meerkost niet moeten opheffen. We moeten de ontbrekende middelen vinden, ook buiten de klassieke kanalen (zie ook Raretijdenkabinet van de commissie Financiën).

Innovatief bouwen

Waar van een universiteit verwacht wordt om vooruitstrevend te zijn, blijft het gebouwenpark veelal achterwege. Waarom gebruiken we onze eigen bouwprojecten niet om wetenschappelijk onderzoek te voeren over disciplines heen, of om onderzoek in praktijk om te zetten? Waarom maken we niet meer gebruik van de immense knowhow van de universiteit om vooruitstrevende gebouwen en campussen te maken? Waarom zetten we geen gebouwen die méér zijn dan een gebouw? Zo geven we zelf het goede voorbeeld én zorgen we ervoor dat technologieën en concepten sneller het vertrouwen krijgen van de markt.

Onderzoekers, gedreven door een duurzame missie

Verslag **Raretijdenkabinet Onderzoeksraad**

Kenmerkend voor een universitaire omgeving is de ruimte die geboden wordt voor een brede waaier aan onderzoekstopics en onderzoeksbenaderingen, maar tegelijk moeten we de vraag stellen hoe we een grotere verantwoordelijkheid kunnen opnemen ten aanzien van de duurzaamheidsuitdagingen. Vereist de extreme urgentie geen herziening van het onderzoeksbeleid tot nog toe?

De UGent wil de komende jaren alvast blijven investeren in het stimuleren en ondersteunen van inter- en transdisciplinaire onderzoekssamenwerking en maatschappelijke valorisatie. De vraag is of er meer mogelijk is. In het Raretijdenkabinet kwamen een viertal voorstellen naar voren.

“Het gaat niet enkel over samenwerken, maar ook over nadenken wat je aan het doen bent met je onderzoek.”

Mission matters

Naar aanleiding van COVID-19 kwam er een impulsfinanciering om onderzoek hieromtrent (tijdelijk) te versnellen. Moet dit voor de klimaatcrisis ook niet gebeuren? Kan de UGent een deel van de onderzoeksgelden bestemmen voor missiegedreven onderzoek? In een eerste fase kijken we dan of het projectvoorstel ons verder helpt op weg naar de ecologische en sociale transitie. Vervolgens kijken we of het ons ook wetenschappelijke output oplevert.

Complexe vraagstukken vereisen samenwerking

Duurzaamheidsvraagstukken zijn complex. Die moeten vanuit verschillende invalshoeken benaderd worden. Dit vereist een multidisciplinaire samenwerking. Er zijn mooie voorbeelden maar hier ligt nog heel wat potentieel.

Iedereen mee

“Elke onderzoeker zou zich de feiten moeten eigen maken”, klonk in het Raretijdenkabinet. De feiten uit de rapporten van de VN over klimaat en biodiversiteit. De feiten die de urgentie duiden, maar ook de discussie rond die feiten en hun interpretatie. Kan dit door een opleiding in de ‘doctoral schools’?

Citizen science

Als de urgentie zo hoog ligt, is het wellicht hoogtijd om

expliciet te kiezen voor een dialoog met de samenleving over onderzoekskeuzes en onderzoeksopzet. Op welke manier kunnen we bijvoorbeeld het georganiseerde middenveld en de burgers mee betrekken bij het onderzoek? Hoe kunnen wij, die betaald worden door de maatschappij, iets terug doen voor de maatschappij? Hoe kunnen we de maatschappij betrekken bij het formuleren van de onderzoeksvraag en de uitwerking van het onderzoek? En misschien kunnen we met cofinanciering iets realiseren?

Raad voor maatschappelijke dienstverlening

Een universiteit moet een grotere rol spelen in het publieke debat. De veranderingsprocessen die nodig zijn voor de transitie gaan te snel voor een samenleving. Wie ‘social media’ volgt, voelt nu al hoe de hakken in het zand gezet worden.

Hier aan de universiteit zitten de knapste koppen samen. Hoe krijgen die het uitgelegd aan de man in de straat? Er is al een Onderzoeksraad en een Onderwijsraad. Moet er ook geen raad komen voor maatschappelijke dienstverlening die zich daarmee bezig kan houden?

Mobiliseer extra kapitaal voor duurzame investeringen

Verslag **Raretijdenkabinet Financiën**

Hoe gaan we heel die ecologische transitie financieren, op een manier dat het sociaal rechtvaardig blijft?

Over dit brak men zich het hoofd in het Raretijdenkabinet van de commissie Financiën.

Het wordt zaak om de vooropgestelde ambities van het klimaatplan waar te maken en hiervoor een overeenkomstig investeringsbudget te voorzien. Dit wordt een huzarenstuk, niet in het minst door de structurele onderfinanciering door de overheid van het UGent-patrimonium: de jaarlijkse subsidie is beperkt tot 25 % van de (meest dringende) noden. De overheid moet hier blijvend over aangesproken worden, maar het wordt onvermijdelijk dat de UGent ook op zoek zal moeten gaan naar extra kapitaal (via leningen - cofinancieringen - subsidies - ...) om haar ambities inzake duurzame investerin- gen waar te kunnen maken.

No significant harm principle

“We moeten radicaler *neen* durven zeggen tegen praktijken die de klimaatdoelstellingen niet dienen, zelfs al doen we die praktijken al jaren.” Het Europese ‘do no significant harm’ principe kan hiervoor gebruikt worden. Dit is een toets die ervoor zorgt dat een investering geen significante schade toebrengt aan milieudoelstellingen.

Activeer beschikbare middelen!

We moeten ook durven kijken naar de beschikbare budgetten. Via doorrekening van kosten bij verhoogd ‘verbruik’ creëren we zonder verbod of ‘stok’ reeds een begin van sturend beleid. Een eventuele keuze voor hogere CO₂-productie, energieverbruik of milieuoetaf-druk betekent dan automatisch een verhoogde zelf te dragen kost, om zo de meest klimaat- en milieu-vriendelijke opties te stimuleren.

Zo vloeit nu al een deel van de CO₂-taks terug naar subsidies voor treintickets en naar *living labs* i.k.v. het klimaatplan. Via een heffing of doorrekening van kosten gekoppeld aan ruimte- of energiegebruik kunnen de verschillende faculteiten, vakgroepen en diensten gestuurd worden in de richting van een efficiëntere benutting van de UGent-sites. Of roepen we een milieu- en klimaattax in het leven en maken we heel zichtbaar wat we met die extra inkomsten doen?

“Hiervoor leningen aangaan betekent niet ‘kosten verschuiven naar de toekomst’, maar ‘kosten vermijden voor de toekomst’.”

Hogere overhead

“De overhead op (onderzoeks)projecten moet omhoog om de simpele reden dat deze nu, in een aantal gevallen, van geen kanten de kosten dekken.” Als beslist wordt tot een gedifferentieerde, verhoogde overhead, is het van essentieel belang dat de extra inkomsten vooral ingezet worden voor duurzame initiatieven.

Versterk verder het duurzame UGent-beleggingskader

De UGent heeft via haar initiatief van enkele jaren geleden om een duurzaam beleggingskader af te dwingen voor haar beleggingsportefeuilles, de markt mee in beweging gebracht. Het moment is aangebroken voor de UGent om te kijken of er verdere stappen kunnen genomen worden: micro-financiering - financiering duurzame projecten in het Zuiden ...

Opportunitiesinvesteringsplan

Het geld van het investeringsplan ligt vast gebetonneerd voor periodes van 10 jaar. Alle middelen zijn tot de laatste euro bestemd. We kunnen dus maar heel moeilijk inspelen op nieuwe opportuniteiten. Zou het niet slim zijn 2 investeringsplannen op te maken? Enerzijds is er dan een ‘nood’investeringsplan, waardoor budgetten vastgelegd worden om die zaken aan te pakken die moeten gebeuren

om de gebouwen bruikbaar te houden. En anderzijds een ‘opportunities’investeringsplan. Elk jaar kunnen we dan de opportuniteiten t.o.v. elkaar afwegen en nieuwe projecten in gang trekken. En hierbij moeten we geen schrik hebben om veel verder te gaan dan de op vandaag beschikbare middelen. De kosten nu maken betekent immers hogere kosten ‘niet maken’ in de toekomst. Hier-voor leningen aangaan betekent niet ‘kosten verschuiven naar de toekomst’, maar ‘kosten vermijden voor de toekomst’.

Lenen en alternatieve financiering

De nieuwe zonnepanelen financieren we via een interne lening. Deze installaties hebben een bepaald rendement, waardoor een interne lening kan worden opgezet die de benodigde investeringsmiddelen tijdelijk ter beschikking stelt. De terugbetaling kan dan gebeuren met de inkomsten uit exploitatie.

De nieuwe windmolen zou deels gefinancierd worden via een coöperatie, waar ook de personeelsleden in kunnen investeren.

Bij een terugverdieneffect zouden de kosten nooit in de budgetten mogen worden opgenomen, zodat deze zo veel mogelijk gevrijwaard blijven.

Niet alle projecten hebben een direct terugverdienmodel. Toch is het mogelijk en zelfs wenselijk dat ook voor die investeringen gekeken wordt of er geïnteresseerde partners zijn die mee kunnen investeren in projecten. Naast deze alternatieve financieringsbronnen moet ook ‘extra lenen’ deel uitmaken van de strategie van de UGent, want “we moeten kunnen doen wat we moeten doen.”

Faculteiten als stuwende kracht voor een sterker duurzaamheidsbeleid

Verslag **Raretijdenkabinet Decanen**

“Wat vandaag *bruuskere*n heet, is volgende week het normaal. Doe het gewoon, en je kan nog altijd terug als het niet werkt.”

Hoe kunnen faculteiten meer wegen op het centrale duurzaamheidsbeleid? Hoe kunnen ze het versterken en vooruit duwen? Hier werd op gewerkt in het Raretijdenkabinet van de decanen.

Zelf het voortouw nemen met kleinschalige duurzaamheidsmaatregelen

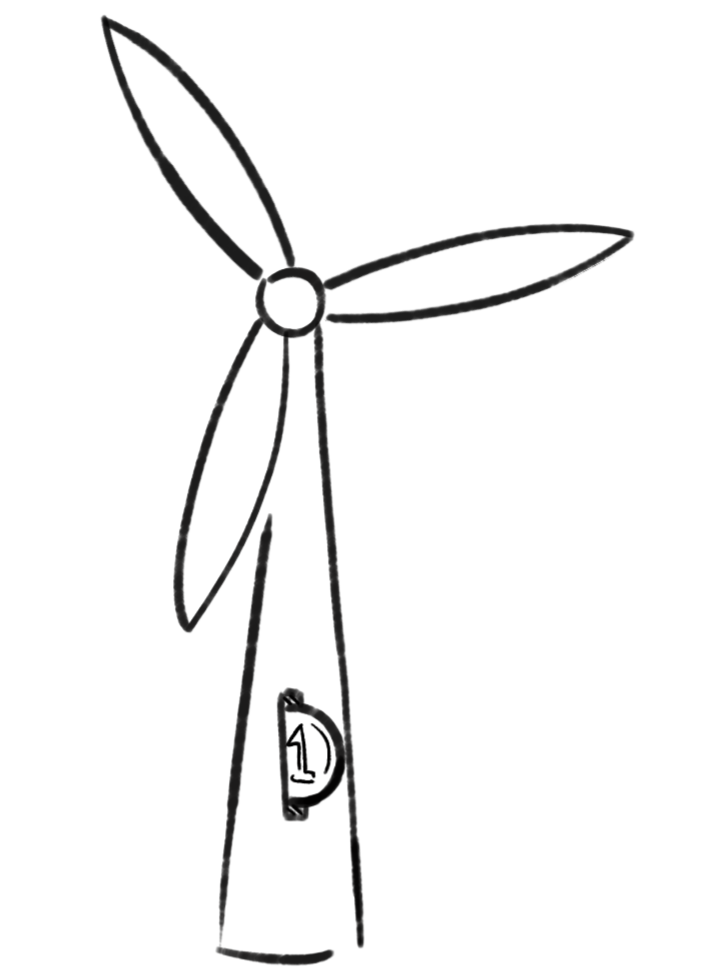
Soms geraken kleine duurzaamheidsmaatregelen moeilijk ingevoerd. Niet omdat ze een zwaar investerings-budget vergen (want dat doen die ‘kleine’ maatregelen niet), wel omdat ze ‘politieke moed’ vragen. Denk aan het wegnemen van de drankautomaten. Of de ‘bring your own cup’ koffiecorners. Of het vergroenen van een hand- vol parkeerplaatsen. Een faculteit kan hier het voortouw nemen en gewoon aan de slag gaan. En kan zo een voor- beeld vormen voor de andere faculteiten en uiteindelijk het centrale beleid.

Nood aan meer afdwingbare maatregelen

De faculteiten hebben nood aan meer structurele lijnen, aan een top-down-beleid. Zonder een meer dwingend kader is de impact verwaarloosbaar, of gaat het alleszins veel te traag.

Sturend leiderschap

Maar is het niet juist door vertegenwoordigers uit de

Sociaal én duurzaam, niet sociaal óf duurzaam

Verslag **Raretijdenkabinet Sociale Raad**

De Sociale Raad geeft advies aan bestuursorganen

over huisvesting, maaltijdvoorzieningen en sociale voorzieningen. Studenten zwaaien er de plak. Sociaal beleid voeren binnen de ‘planetary boundaries’, een moeilijke evenwichtsoefening, zo bleek in het Raretijdenkabinet.

Plantaardig eten zal de maaltijdprijzen doen stijgen. Omdat bijna-energie neutrale en fossielvrije homes meer kosten, werden 10-tallen kamers geschrapt in de nieuwbouwprojecten. Een waardevol bosje moet wijken voor een studenthome. Hoe maken we er een én-én-verhaal van?

Duidelijke doelstellingen

In het klimaatplan proberen we alle relevante beleids-domeinen te aligneren met de klimaatuitdagingen, doel- stellingen te formuleren, grenzen af te bakenen en een actieplan uit te werken. Ook voor de resto’s en cafetaria hebben we dringend zo’n plan nodig, zowel voor het aanbod als voor het afvalarm en wegwerpvrij uitbaten, zonder daarbij de sociale aspecten te vergeten. Op die manier is de richting duidelijk, werken we samen obstakels weg en dwingen we onszelf om continu stappen vooruit te zetten.

“Als we allemaal kwaad en bezorgd zijn, dan moeten er ook extra maatregelen genomen worden, die misschien wat buiten onze comfortzone liggen.”

Zelf voorloper zijn, en andere voorlopers inhalen

De helft van de maaltijden in onze resto’s zijn vegetarisch. De VUB biedt enkel nog take-away aan in herbruikbare potjes met waarborg. Aan de Universiteit van Utrecht worden geen vleesmaaltijden meer geserveerd. Mooie voorbeelden die we zoveel mogelijk van elkaar moeten kopiëren. Of beter, we moeten ons er door laten inspiëren, ze aanpassen aan de eigenheid van onze werking en ze zo snel mogelijk invoeren. Want als we alle- maal kwaad en bezorgd zijn, dan moeten er ook extra maatregelen genomen worden, die misschien wat buiten onze comfortzone liggen.

Duurzame maaltijd = goedkoopste maaltijd

De gezonde vegetarische en plantaardige maaltijden zouden de goedkoopste moeten zijn. Zo sturen we mensen naar de duurzaamste keuze. En maken we de prijs wat eerlijker. We kunnen de werkelijke milieukost niet blijven negeren... Of moeten we die minst duurzame maaltijden niet gewoon van het menu halen?

Structureel duurzaamheidsoverleg

Vanaf nu zullen dossiers die naar de Sociale Raad gaan vooraf doorgesproken worden in een operationele werkgroep. Hierin zullen studenten, experts en technici zetelen om samen te zoeken naar duurzame oplossingen.

Duurzaamheid als facultaire beleidskeuze

Verslag **Raretijdenkabinet Faculteitsraad Letteren & Wijsbegeerte**

Ook in de faculteit Letteren & Wijsbegeerte

De faculteit Letteren & Wijsbegeerte heeft een duurzaamheidscommissie

Ook in het Raretijdenkabinet van de faculteitsraad van Letteren en Wijsbegeerte ging het over de mogelijkheden die faculteiten hebben om sterker te wegen op het duurzaamheidsbeleid.

Agendapunt duurzaamheid

Door de milieucmissie een meer (pro)actieve rol toe te bedelen en ze te laten rapporteren aan de faculteitsraad, i.p.v. ze in de luwte enkel haar decretaal vastgelegde taken te laten vervullen, zouden we ervoor kunnen zorgen dat duurzaamheid een permanent aandachtspunt van de faculteit wordt. We zouden ook de milieucoördinator van de universiteit één keer per jaar kunnen uitnodigen op de faculteitsraad om ons bij de les te houden. Op die manier zou de facultaire gemeenschap beter en blijvend geïnformeerd worden over het waarom, de context en het pad dat we samen moeten bewandelen, en zouden we een breder draagvlak kunnen creëren voor moeilijke maar noodzakelijke beslissingen.

Duurzame campus

We hoeven niet gewoon te volgen. Soms kunnen we *frontrunner* zijn. Zo beslisten wij om de drankautomaten uit onze gebouwen te verwijderen omdat een centraal beleid daaromtrent uitbleef. Kan dat ook op andere vlakken? Misschien is het een idee om voortaan per doctoraatsverdediging nog maar 1 extern jurylid uit te nodigen fysiek naar Gent te komen? Of bannen wij het vlees en wegwerp uit de cafetaria in de Blandijn? We zouden ook kunnen ijveren voor een grotere fietsen- stalling en erop aandringen dat de Blandijn energie- zuiniger wordt gemaakt. We moeten durven te over- wegen verregaande maatregelen te nemen, bijv. geen vliegtuigreizen meer laten subsidiëren door de CWO, ook al weten we dat daar verzet tegen gaat komen. We moeten er wel over waken dat de duurzaamheidstransitie geen verhaal wordt van louter bestraffing van ongewenst gedrag, want daar lopen mensen niet warm voor.

Over rare tijden

Interview met **Roel Baets** (professor aan de faculteit Ingenieurswetenschappen en Architectuur, zetelde in het Raretijdenkabinet van de Onderzoekscommissie), **Stef Craps** (professor aan de faculteit Letteren en Wijsbegeerte, zetelde in het Raretijdenkabinet van de faculteitsraad van Letteren en Wijsbegeerte), **Stefaan De Smedt** (professor aan de faculteit Farmaceutische Wetenschappen, zetelde in het Raretijdenkabinet van de Raad van Bestuur), **Lionel Devlieger** (professor aan de faculteit Ingenieurswetenschappen, zetelde in het Raretijdenkabinet van de Bouwcommissie), **Tim Joossen** (personeels- en vakbondsvertegenwoordiger, zetelde in het Raretijdenkabinet van de vakorganisaties), **Koen Schoors** (professor aan de faculteit Economie en Bedrijfskunde, zetelde in het Raretijdenkabinet van de Onderzoekscommissie en van de decanen), **Johannes Spaas** (student Ingenieurswetenschappen, voorzitter van het Raretijdenkabinet), **Riet Van de Velde** (milieucoördinator UGent, zetelde in het Raretijdenkabinet van de commissie Financiën, Onderzoeksraad, Sociale Raad, faculteitsraad Letteren en Wijsbegeerte en Decanen), **Rik Van de Walle** (rector UGent, zetelde in het Raretijdenkabinet van de commissie Financiën), **Mieke Van Herreweghe** (vice-rector UGent, zetelde in het Raretijdenkabinet van de Raad van Bestuur), **Helena Van Tichelen** (student Bio-ingenieurswetenschappen, zetelde in het Raretijdenkabinet van de commissie Financiën en van de decanen) & **Hans Verbeeck** (professor aan de faculteit Bio-ingenieurswetenschappen, zetelde in het Raretijdenkabinet van de commissie Financiën)

We vroegen de deelnemers van het Raretijdenkabinet wat de conclusies van het laatste IPCC-rapport van het VN-klimaatpanel deden met hen. Nagenoeg iedereen ervaaarde kwaadheid, machteloosheid, verdriet, frustratie. Hoe zit dit met jou?

Hans Verbeeck Als klimaatwetenschapper werk ik mee aan de modellen die door het IPCC worden gebruikt, dus de inhoud van het rapport was voor mij helemaal geen verrassing. Maar op het moment dat het hele rapport dan aan de buitenwereld bekend gemaakt wordt, ben ik als mens toch telkens weer heel bezorgd over de wereld waarin mijn kinderen de komende decennia moeten leven, en over hoe de maatschappij nu eens eindelijk de switch zal kunnen maken naar een andere aanpak.

Rik Van de Walle Men leest en hoort her en der dat op basis van het jongste IPCC-rapport actie moet worden ondernomen om het klimaatprobleem op te lossen. Alsof dat voordien nog niet geweten was! Alsof we voordien nog niet wisten dat we alle zeilen zouden moeten bijzetten! In die context begrijp ik overigens niet dat sommigen vooralsnog blijven vasthouden aan een principieel en zelfs wettelijk vastgelegd verbod op mogelijk toekomstig inzetten op kernenergie. Ook dat maakt mij kwaad. Ik zal mij tegen dergelijke veto's blijven verzetten, ook al is niet iedereen het daarmee eens.

Stef Craps Het uitblijven van een adequate reactie op dat alarmerende klimaatrapport vind ik eigenlijk nog veel beangstigender en verontrustender dan het rapport op zich. Ik sta echt te kijken van het bedroevende niveau van het maatschappelijke debat omtrent klimaatverandering en het gebrek aan een gevoel van extreme urgentie. We zijn als samenleving griezelig bedreven in ontkenning, ontwijking en minimalisering van de ernst van het probleem.

Mieke Van Herreweghe De conclusies kwamen niet direct als nieuwe informatie, dus het is niet zo dat ik erdoor verrast was. Niettemin drukt het rapport ons nog maar eens met de neus op de feiten. Als beleidsmaker maak ik me wel grote zorgen of we een evenwicht zullen kunnen vinden tussen wat wenselijk en wat haalbaar is. We zijn nu eenmaal een universiteit met veel campussen verspreid in de stad. Dat is een deel van de charme en de eigenheid van de UGent, maar het verouderde patrimonium zorgt er natuurlijk wel voor dat het bijna energieneutraal maken van onze gebouwen een bijzonder dure aangelegenheid is. Daar ben ik zeer bezorgd om.

Roel Baets Samen met vele anderen zie ik niet in hoe de volkeren en hun leiders van deze wereld voldoende snel op grote schaal solidair zullen reageren op een uit de hand lopende klimaatcrisis. Dat stemt pessimistisch, maar toegeven aan pessimisme mag geen optie zijn.

We hoorden dit vaak: pessimisme mag geen optie zijn, de alarmerende berichtgeving mag ons niet verlammen. We moeten hoopvol blijven en manieren vinden om die confronterende gevoelens om te zetten in engagement en verbondenheid. Hoe blijven jullie in deze tijd van verwarring en verandering staande?

Helena Van Tichelen Er werd me vroeger zo vaak gezegd dat ik nog te jong was om de wereld te veranderen. Na een tijdje geloof je dat ook. Toen de klimaatmarsen begonnen, kon ik eindelijk iets betekenen. Door steeds opnieuw te moeten uitleggen waarom ik weer 'klimaatpijbelde', had ik meer impact dan effectief te staan roepen in Brussel. Ik begon in mijn eigen omgeving spreekbeurten en later lessen te geven over de klimaatverandering en de wegwerpmaatschappij. Zo merkte ik dat ik mensen weldegelijk kon aanzetten tot gedragsverandering.

Koen Schoors Ik probeer mijn expertise als econoom in te zetten door me actief te engageren in Trividend, het

Vlaamse Investeringsfonds in de sociale economie, de Gentse coöperatie Energent en de duurzame bank Triodos.

Stef Craps In plaats van te roepen tegen mijn TV, zoals ik in het verleden wel eens placht te doen, probeer ik mijn negatieve emoties m.b.t. de stand van het klimaatdebat tegenwoordig op een wat meer constructieve manier te kanaliseren. Enerzijds door onderzoek te doen en les te geven over klimaatfictie en ecologische gevoelens; anderzijds door ondersteuning te bieden aan relevante activistische initiatieven binnen en buiten de UGent, zoals de open brief over de klimaatnoodtoestand, het Raretijdenkabinet, Extinction Rebellion en het boek 'Over over morgen: Andere verhalen over de toekomst'. Het geeft voldoening zo toch iets van impact te hebben, of althans die illusie te kunnen koesteren.

Wat bleef je bij van de vergadering in het Raretijdenkabinet?

Roel Baets Langzaam maar zeker rijpen de geesten om in te zien dat er een bijzonder urgente crisissituatie ontstaan is die maakt dat de geëigende methodes en werkwijzen van 'Gewonetijden' doorbroken zullen moeten worden. Raden en commissies zullen niet meer kunnen besturen op basis van de regels, de reglementen en de gewoontes van 'Gewonetijden', laat staan op basis van de belangen van de geledingen die hun leden vertegenwoordigen, maar zullen moeten overgaan tot crisismanagement waarbij vele nobele ambities voor enige tijd futiel worden ten opzichte van die ene vraag: hoe lossen we de klimaatcrisis en haar vele neveneffecten op?

Stefaan De Smedt Ik had het geluk van gedachten te mogen wisselen met enkele studenten en was opnieuw onder de indruk van hun frisse ideeën, motivatie en kracht waarmee ze de zaak opnemen. Het is hartverwarmend en het sterkt mijn overtuiging dat er nog een toekomst zal zijn.

Johannes Spaas Interessant aan het Raretijdenkabinet was dat er telkens open stoelen werden ingenomen door experten, studenten en leden van Transitie UGent. Dit maakte de discussies heel sterk en creëerde een setting die ons dwong om verder te kijken dan het hier en nu. Dit zou meer moeten gebeuren!

Riet Van de Velde Het besef dat we dringend moeten handelen en dat het tijdsvenster nu wel heel klein wordt, was sterk aanwezig in het Raretijdenkabinet. Toch bleef je tijdens de discussies vaak het spanningsveld voelen tussen verleiden en belonen versus sturen, tussen wachten op draagvlak versus draagvlak zelf creëren. Ik snap de argumentatie voor de zachte en geleidelijke aanpak, maar dit doen we al zoveel jaren en rijmt nu niet meer met die hoogdringendheid.

Lionel Devlieger In het Raretijdenkabinet kwam snel naar boven dat er dringend nood is aan een speciale zitting van de Bouwcommissie waar over beleidsprincipes kan gesproken worden: welke koers wil de UGent varen in het aanschijn van de klimaat- en ecologische crisis, in haar omgang met haar gebouwenpatrimonium? Bij de gebruikelijke zittingen van de commissie worden de debatten anders stevast beheerst door de urgentie van de vele kleine beslissingen die te nemen zijn, de steeds tekort schietende budgetten, de pogingen om billijk te zijn in de behandeling van faculteiten en vakgroepen, enz. Ik ben blij dat het kabinet ons deed inzien dat het tijd is de Bouwcommissie eerst principieel te herijken.

Mieke Van Herreweghe Ik had er eerlijk gezegd een dubbel gevoel bij. Enerzijds heb ik zeer veel bewondering voor de jongeren die ons aanjagen om meer te doen. De jongeren zijn er beter dan wie ook in geslaagd om de klimaatproblematiek als hoogdringend op de agenda te zetten. Ik heb veel respect voor hun drive hierover. Tegelijkertijd viel het me ook op dat veel van de klimaatstappen die we als UGent in de afgelopen jaren al gezet hebben, niet

of te weinig gekend zijn en dat is jammer. Niettemin waren er ook weer enkele zeer constructieve voorstellen waarmee we als bestuur zeker aan de slag kunnen gaan. Zo'n bottom-up aanpak werkt dan ook zeer goed.

Stef Craps Ik stelde veel goodwill vast om schijnbare evidenties fundamenteel te herdenken in het licht van de klimaatcrisis, en een breed gedeeld geloof in de voorbeeldfunctie terzake van de universiteit als instelling. De deelnemers aan het Raretijdenkabinet waren misschien niet representatief voor de hele universitaire gemeenschap, maar toch: het draagvlak voor radicale klimaatactie lijkt mij veel groter te zijn dan beleidsmakers vaak denken.

Tim Joossen Vaak hoor je dat het sociale en het ecologische niet te verzoenen zijn. Ik ben het daar niet mee eens en het was goed dat in het Raretijdenkabinet veel anderen diezelfde overtuiging uitdragen: duurzame ecologische maatregelen kunnen perfect ook sociale maatregelen zijn. Meer nog, op die manier krijgen ze meer draagvlak én zijn ze effectiever. Vaak vraagt dit wel om middelen en geld om alles correct uit te voeren. We deelden ideeën om ons daar rond nog beter te organiseren. We moeten een coalitie bouwen om voluit te gaan voor een sociale en duurzame omslag, zowel binnen als buiten de UGent.

Rik Van de Walle Het engagement en de passie van de deelnemers stemt hoopvol. UGent'ers kunnen echt wel een verschil maken. De universiteit verbindt ons, dus verbindt ook het belang dat we hechten aan kennis, wetenschap en wetenschappelijk verantwoord handelen ons. Dogma's hebben daarin geen plaats. Bereidheid om eigen standpunten bij te stellen en van mening te veranderen wanneer wetenschappelijk inzicht daartoe noopt des te meer. Dat is wat we als UGent'ers moeten aanmoedigen: durven. Durven denken, spreken en doen. Mijn passage langs het Raretijdenkabinet bevestigde wat ik eigenlijk al wist: wij kunnen dat.

Meer weten?

Wil je meer weten? Wil je je engageren? Ga naar www.ugent.be/duurzaam, mail naar duurzaam@ugent.be of kom langs in de Green Hub (Ufo, Sint-Pietersnieuwstraat 33).

Schreven mee aan de Raretijden Courant: Brent Bleys, Thomas Block, Stef Craps, Benedikte De Baets, Ishka Desmedt, Emmie Dierickx, Femke Lootens, Andreas Niehaus, Erik Paredis, Johannes Spaas, Niko Vandebos, Geert Van de Gucht & Riet Van de Velde.

Met dank iedereen die plaats nam in het Raretijdenkabinet, Michelle Geerardyn en Guillaume Lagane.

Realisatie van het Raretijdenkabinet en de vormgeving van deze krant: Wim Dewitte, Green Office Gent.

Deze krant is een uitgave van Green Office Gent en Denktank Transitie UGent.

